

Istovremeno

metodologije

u

izvedbenim

umjetnostima

ISTRAŽIVAČKA PITANJA

26—28/3 2025

HRVATSKO NARODNO KAZALIŠTE SPLIT

Znanstveni skup
STVARALAČKE METODOLOGIJE U
IZVEDBENIM UMJETNOSTIMA:
ISTRAŽIVAČKA PITANJA

26. — 28. ožujka 2025.

Hrvatsko društvo kazališnih
kritičara i teatrologa

Hrvatsko narodno kazalište Split

Znanstveni skup

Stvaralačke
metodologije
u izvedbenim
umjetnostima:

Istraživačka pitanja

Hrvatsko društvo
kazališnih kritičara
i teatrologa

&

Hrvatsko narodno
kazalište Split

26. — 28. ožujka 2025.

PREDSTAVE

HNK Split

Srijeda
26.3.2025.

19:55

Antonela Tošić

Bolna djeca u cvijeću

Redatelj: Vinko Radovčić

Četvrtak
27.3.2025.

20:00

Petar Iljič Čajkovski / Nikolaj
Rimski-Korsakov: *Class Concert* /
Šeherezada

Koreograf: Denis Matvienko

ČETVRTAK

27. 3. 2025.

foaje HNK-a Split

- 9:00-9:15 Otvaranje skupa i pozdravni govor organizatora
- 9:15-10:15 **Mario Kovač**
Metodologija dramskog rada s osobama s invaliditetom
Radionica
- 10:15-11:15 Prva sesija znanstvenoga skupa
Moderira: Dubravka Crnojević-Carić
- Milan Mađarev**
Život u glumi, gluma u životu
- Petra Kovačić Botić**
Moraš znati kako bi ti – poticanje autorske pozicije u
glumačkom školovanju
- Lada Čale Feldman**
Od izvedbene frustracije do stvaralačke akcije: o dvjema
glumačko-spisateljskim metodologijama reinencije
Shakespearea – jednoj „muškoj“ (Tim Crouch) i jednoj
„ženskoj“ (Harriet Walter)
- Rasprava
- 11:15-11:45 Stanka
- 11:45-12:45 Druga sesija znanstvenoga skupa
Moderira: Višnja Kačić Rogošić
- Ana Gospić Županović**
Glazbeni elementi i reference u suvremenoj hrvatskoj
drami
- Anamarija Žugić Borić**
Kazalište mišljeno glazbom: *Rose Is a Rose Is a Rose Is a
Rose*
- Matko Botić**
Melodije disanja; primijenjena dramaturgija u
autorskom projektu *Disanje* Olje Lozice
- Rasprava
- 12:45-13:45 **Bruna Bebić**
Kreativni procesi u oblikovanju govorne interpretacije
ili što je u drugom planu?
Radionica i prezentacija rada
- 13:45-15:00 Stanka za ručak

27. 3. 2025.

ČETVRTAK

- 15:00-16:00 Treća sesija znanstvenoga skupa
Moderira: Katja Šimunić
- Marta Brkljačić**
Muzički krajolici – okosnica suvremenog baleta
- Lucija Stanojević**
Glazbeno kazalište za najmlađe – iz perspektive
glazbenice/autorice/izvođačice
- Mario Kovač**
Schmrtz teatar – kazalište ili bend?
- Rasprava
- 16:00-17:00 **Ivana Bakal**
Tradicionalni i inovativni pristupi u kostimografiji
Izlaganje i radionica
- 19:00-19:45 Predstavljanje teatroloških izdanja Hrvatskoga
društva kazališnih kritičara i teatrologa
*Stvaralačke metodologije u izvedbenim umjetnostima:
terminologija, alati, primjeri, 2025.*
O knjizi govore Višnja Kačić Rogošić, Martina
Petranović i Ivana Slunjski
- Igor Tretinjak, *Prostor nedovoljno iskorištene slobode. Sto
godina lutkarstva za odrasle u Hrvatskoj, 2024.*
O knjizi govore Dubravka Crnojević-Carić i Višnja
Kačić Rogošić

PETAK

28. 3. 2025.

foaje HNK-a Split

9:00-10:00

Sendi Bakotić
Kako radimo kolektivno?
Izlaganje uz igru

10:00-11:15

Četvrta sesija znanstvenoga skupa
Moderira: Martina Petranović

Patrik Gregurec

Kazališnost na filmu: Coenov *Macbeth*

Dubravka Crnojević-Carić

Avanturizam kazališnog feminizma: teorijom i praksom

Korina Oltran

Od *Arhive do 1518.* – razvojne putanje Zadarskog plesnog ansambla

Ivana Slunjski

Što gledamo dok gledamo izvedbu: prostorne dinamike i element slučajnosti

Suzana Marjanić

Postajanje životinjom i pogled u lice životinje
Rasprava

11:15-11:45

Stanka

11:45-12:45

Peta sesija znanstvenoga skupa
Moderira: Anamarija Žugić Borić

Mirko Ćurić i Darko Milas

Stvaralačke metode oblikovanja programa svečanog otvorenja Đakovačkih vezova

Nataša Gvozdrenović

Stvaralačka metodologija festivala eksperimentalnog teatra – *Dezire Central Station*

Petra Jelača

Dokumentarni materijal kao polazište za nastanak nove izvedbe
Rasprava

12:45-14:00

Stanka za ručak

28. 3. 2025.

14:00-15:00

Šesta sesija znanstvenoga skupa
Moderira: Ivana Slunjski

Anica Vlašić-Anić

Kuglaglumišna metodologija *mekane est/etizacije* ulice
Katja Šimunić

Kolaborativne stvaralačke metodologije Barbare Matijević i Giuseppea Chica u interakciji s digitalnom kulturom

Iva-Matija Bitanga i Leo Vukelić

Rad u kreativnom partnerstvu
Rasprava

15:00-16:00

Olja Lozica

Kako razvijati autorstvo i njegovati autentičnost
Prezentacija rada

Mario Kovač

Metodologija dramskog rada s osobama s invaliditetom

Radionica je zamišljena kao praktikum u kojem će se polaznici okušati u izvođenju dramsko-glumačkih vježbi koje voditelj radionice aktivno koristi u svom radu s osobama s invaliditetom. Naglasak će biti na vježbama korištenim u radu sa slijepim i slabovidnim glumcima (opisanim u doktoratu *Metodologija kazališnog rada sa slijepim i slabovidnim osobama*, Zagreb, 2015.) te vježbama namijenjenima osobama s intelektualnim teškoćama opisanim u knjizi/udžbeniku koja je u pripremi (koautori: Svjetlana Kopčinović, Branko Banković, Damir Demonja). Za izvođenje vježbi nije nužno glumačko iskustvo ni predznanje, tek ležerna odjeća i dobra volja.

Kazališni redatelj, Zagreb
dadajihad@gmail.com

Milan Mađarev

Život u glumi, gluma u životu

Stvaralački čin je oblik prevođenja unutrašnjeg sadržaja u umjetnički čin (pjesma, proza, drama, predstava, film). Svakodnevni život neiscrpno je vrelo za uprizorenje teksta/predstave u namjeri komunikacije s publikom. Redatelj Tomi Janežič primijenio je iskustvo privatnog momenta Strasbergove metode i drugih izvođačkih principa na tragu univerzalnog izvora kreativnosti u projektu *No Acting, Please* u Slovenskom narodnom gledališću Ljubljana. U *Kralju Learu* Williama Shakespearea u Ateljeu 212 bavi se poticanjem imaginacije cijelog ansambla k ostvarenju neograničenih mogućnosti koju simbolizira lik Lude. U *Nahodu Simeonu* Milene Marković u Srpskom narodnom pozorištu Novi Sad nastavlja prethodna istraživanja organskog pokreta i pjesama s drevno vibrirajućim frekvencijama koje je razvijao Jerzy Grotowski u Pontederi, razlikovanjem scenske fantazije i aktivne imaginacije, primjene elemenata psihodrame i načina rada Mihaila Čehova. U predstavi *Putujuće pozorište Šopalović* Ljubomira Simovića nastavljeno je ulančavanje projekata primjenom strukture (situacija, događaj, vrijeme, prostor, dane okolnosti, ciljevi, motivi likova i prepreke) uz improvizaciju. U predstavi *Šuma blista* M. Marković (Atelje 212) velik je broj improvizacija bio posvećen sjećanjima i snovima likova koji određuju njihovo scensko bivanje.

Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje
vaspitača u Kikindi, Kikinda, Srbija
mmadzarev@gmail.com

Petra Kovačić Botić

Moraš znati kako bi ti – poticanje autorske pozicije u glumačkom školovanju

Odabir glumačkih postupaka na sceni otkriva osobnost glumca i odraz je njegove autentičnosti. Važnost poticanja odabira i odluke ključan je element u razvoju i njegovanju identiteta svakog studenta glume. „Ja ne bih tako“, čest je izraz negodovanja i odraz nemoći studenta. Put od opće do jasno iskristalizirane ideje kao preduvjeta za realizaciju scenskog djelovanja ponekad glumcu predstavlja nerješiv problem. Pritisak zbog kojeg mora biti učinkovit i pronaći rješenje u što kraćem vremenu maksimalno mu otežava produktivnost. U procjepu između onoga kako bi se neko lice trebalo i kako bi se moglo odigrati, leži prostor glumačke slobode i iznimnosti osobnog iskustva koje student posjeduje. „Ja ne bih tako“, osim nemoći, odraz je i bunta nakon kojeg su moguća dva ishoda. Onaj kojim proces završava i onaj kojim proces istraživanja tek počinje. U kazališnom procesu puno je toga podložno promjenama i puno je manje onog što se mora nego nam se čini, ali da bi opstao student se mora naučiti opredijeliti. Izraz „ja ne bih tako“ u radu sa studentima zapravo je otvaranje dijaloga i početak istraživanja, na koje se logično nastavlja pitanje: „A kako bi ti?“

Umjetnička akademija u Splitu,
Sveučilište u Splitu, Split
pe.kovacic@gmail.com

Lada Čale Feldman

Od izvedbene frustracije do stvaralačke akcije: o dvjema glumačko-spisateljskim metodologijama reinvenције Shakespearea – jednoj „muškoj“ (Tim Crouch) i jednoj „ženskoj“ (Harriet Walter)

Premda upisana u iznimno uglednu britansku glumačku tradiciju (usp. Ackroyd, 2023), dva autorska imena kojima se kanim pozabaviti – Tim Croucha i Harriet Walter – krasi buntovnički duh, koji ih je neizbježno nagnao da stvaralački odušak potraže onkraj granica glumačke profesije, koju su i inače u Britaniji redovito znale pratiti i spisateljske ambicije. Nedavne objave osvrta na vlastita tumačenja Shakespeareovih uloga, bilo u obliku intervjua, kao u slučaju Judi Dench (usp. Dench i O’Hea, 2023), ili samostalnih knjiga, kao kad je u pitanju Simon Russel Beale (usp. Russel Beale, 2024), tek su dio bogata nasljeđa glumačkih doprinosa egzegezi Shakespeareova opusa (usp. Jones Carlisle, 1969. i Holmes, 2004). Tim Crouch i Harriet Walter u taj se niz međutim upisuju vlastitim stvaralačkim re-konfiguracijama glumačke pozicije u dramaturškom univerzumu komedija i tragedija s kojima ostvaruju intertekstni dosluh, u namjeri, reklo bi se, naknadne „korekcije“ ishodišnih pišćevih nauma. No dok Crouch u svojoj zbirci *I Shakespeare* (2023) – pretežito namijenjenoj mlađoj publici u formi svojevrсна izvedbenog izbora autorski preispisanih *Priča iz Shakespearea* – donosi monologe perifernih muških likova kako bi izokrenuo ishodišnu perspektivu djela iz kojih ti likovi iskaču, Harriet Walter sročit će trideset prkosnih monologa Bardovih ženskih likova, objedinjenih pod naslovom *She Speaks, What Shakespeare’s Women Might Have Said* (2024). Pritom poštuje sve versifikacijske norme izvornika,

„diverzantski“ osvjetljujući izvornu sudbinu junakinja humorno intoniranim i feministički doznačenim verbalnim opunomoćenjem. Izlaganje će pokušati osvijetliti u kojem je pogledu glumačko iskustvo frustracije dvoje autora i spomenutom glumačkom tradicijom i zadanim parametrima odnosa glumac-gledatelj uvjetovalo spisateljsko-izvedbene inovacije navedenih zbirki.

Ana Gospić Županović

Glazbeni elementi i reference u suvremenoj hrvatskoj drami

Izlaganje će uputiti na osnovne razine i mogućnosti istraživanja veze između glazbe (glazbenih referencija) i suvremenog dramskog pisma. Dramaturške signalizacije ili evokacije glazbe u dramskom pismu mogu se očitovati na različitim razinama i imaju različite funkcije. Na osnovi raznolikih izabranih primjera iz aktualne domaće dramske produkcije (Sajko, Klepica, Ferčec, Šušak, Šodan...) pokušat ću predočiti načine upisivanja i važnost glazbe na strukturnoj razini, mimo zvukovnih i ritmičkih kvaliteta jezičnih obilježja drame ili neizostavnih samostalnih zvučnih/akustičnih znakova i efekata kako bi se potvrdila njezina dramaturška važnost. Naglasak će pri tome biti na razmatranju glazbe kao teme ili toposa, intertekstnih i citatnih referencija, korskih formacija i pripadnih *songova*, označavanja ugođaja/atmosfere, emocija lika i dr.

Anamarija Žugić Borić

Kazalište mišljeno glazbom: *Rose Is a Rose Is a Rose*

Prva teorija koja se nakon Lehmannove postdramske paradigme sustavno bavila potencijalom glazbenog jezika u kazališnom kontekstu jest skladano kazalište muzikologa i teatrologa Matthiasa Rebstocka i Davida Roesnera. Ta teorija promatra kazalište s pomoću principa glazbene kompozicije, gdje svaki segment predstave funkcionira poput izvedbe unaprijed napisane partiture – glazba ne prati radnju, nego oblikuje dramaturgiju i percepciju. Predstava *Rose Is a Rose Is a Rose Is a Rose* (2010) Ivane Sajko paradigmatički utjelovljuje Lehmannov i potonji pristup oslanjajući se na zvuk i glazbu kao strukturno načelo. Autorski tim, koji čine i glazbenici Alen i Nenad Sinkauz te Vedran Peternel, istražuje „uloge zvukobraza u kreiranju dramskog potencijala i autentičnih scenskih prostora“. Glazba u tom smislu nije tek sredstvo ilustracije, nego je sustav koji određuje dinamiku i značenje izvedbe. Oslanjajući se na videosnimke predstave te na intervju s autorskim timom kao primarno gradivo, izlaganjem ćemo pokazati kako je glazba u poziciji stvaralačke metodologije utjecala na strukturu predstave i percepciju publike.

Matko Botić

**Melodije
disanja;
primijenjena
dramaturgija
u autorskom
projektu
Disanje Olje
Lozice**

Autor ovog rada svoj je angažman na predstavi *Disanje*, nastaloj u koprodukciji kazališta PlayDrama iz Splita i Zagrebačkog kazališta mladih, započeo kao dramaturg, uz čestu suradnicu, redateljicu Olju Lozicu, te glumački ansambl koje su činile Petra Kovačić Botić i Petra Svrtan. Kraj procesa dočekao je kao skladatelj i glazbenik koji svirkom uživo sudjeluje u predstavi. Pokusi koji su za njega počeli sa šiljenjem olovke, u zaklonu dramaturške pozicije, završili su ugađanjem gitare, na vjetrometini kazališne scene. Pritom, činilo se kao da je riječ o *istom* poslu, koji je promijenio vlastito agregatno stanje; podupiruća pozicija dramaturškog savjetnika organski se, zbog potreba predstave, transformirala u aktivnu funkciju glazbeničkog usmjeravatelja značenja. Rad pokušava opisati okolnosti te umjetničke transformacije, analizirajući suodnos glazbene pratnje i glumačke igre u pripremi i izvedbama spomenute predstave.

Umjetnička akademija u Splitu,
Sveučilište u Splitu, Split
mbotic@gmail.com

Bruna Bebić

**Kreativni
proces i
oblikovanju
govorne
interpretacije
ili što je
u drugom
planu?**

Žive li doista energija i uzbuđenje koje osjećamo u radu na ulozi u riječima koje na pozornici izgovaramo, kako i koliko se naše misli, emocije i raspoloženja mogu osloboditi unutar postavljenih ograničenja zadanog teksta? Pogotovo ako su očekivanja slušatelja velika, tj. ako se radi o tekstu koji je već nebrojeno puta izgovoren.

Bez obzira na stil pisanja, glumac mora pronaći odgovarajuću energiju baš za taj određeni tekst. Ako je ta energija potisnuta ili previše kontrolirana, zauzdana, riječi postaju dosadne, neprobojne i tupe; ako je prevladavajuća i agresivna, riječi bivaju tek tako izbačene u zrak, neupućene su, a misao je općenita. U oba slučaja rezultat je isti: izgovoreni tekst ili dijalog nije toliko uvjerljiv, živ ili važan kao imaginacija koja ga hrani.

Kako ući dublje u značenje riječi koje su nam zadane, odgovoriti im na najslobodniji mogući način i podastrijeti zatim taj odgovor publici? Kako slobodu koju postizemo u vježbama upotrijebiti unutar okvira zadanog, dok stvarno postojimo i govorimo na sceni? Koliko je uopće moguće učiniti jezik organskim, tako da riječi postanu luk strijeli glasa, a njezina pokretljivost i preciznost pronađu pravu mjeru i cilj?

Umjetnička akademija u Splitu,
Sveučilište u Splitu, Split
brubeb@gmail.com

Marta Brkljačić

**Muzički
krajolici –
okosnica
suvremenog
baleta**

Izlaganje je posvećeno razradi aspekta muzičke dramaturgije koji navodim kao jednu od temeljnih stvaralačkih metoda u koreodramskoj praksi Valentine Turcu i Lea Mujića. Muzička dramaturgija nužna je stvaralačka metoda baleta u suvremenom smislu. U okvirima teorije adaptacije, razmotrila bih utjecaj muzičke dramaturgije na baletni jezik, kao alata za očuvanje tradicije, ali i istodobne inovacije. Uzimajući u obzir muzičku pismenost kao osnovnu pretpostavku suvremenog koreografa, pozabavila bih se pitanjem kako se muzičkim krajolicima konstruiraju ili dekonstruiraju formalne norme (klasičnog) baleta te ulogom muzike u recepciji baletne umjetnosti kao suvremene.

Razmotrivši stvaralačke metodologije u baletnoj umjetnosti koja adaptira književna djela u koreodramskoj i scenskoj praksi V. Turcu i Mujića na pozornici HNK-a u Zagrebu, prethodno izlaganje *Baletno tijelo u muzičkom i scenskom prostoru* objedinilo je teorijske pojmove koreodrame i adaptacije i detektiralo tri osnovne stvaralačke, odnosno autorske metode: dramaturgiju muzičke fraze, tretman tijela kao organskog dijela scenskog prostora i neodvojivost geste od plesnog pokreta. Novo izlaganje težilo bi ispitati (na nekim primjerima) kako muzička dramaturgija podupire ili osporava tradicionalni klasični baletni jezik, odnosno kako neizostavna dramaturgija muzičke fraze i muzički krajolici oblikuju percepciju suvremenog baleta kao umjetničkog oblika.

Filozofski fakultet,
Sveučilište u Zagrebu, Zagreb
mbrkljac23@gmail.com

Lucija Stanojević

**Glazbeno
kazalište za
najmlađe – iz
perspektive
glazbenice/
autorice/
izvođačice**

U radu s najmlađima i za najmlađe moj fokus glazbenice i skladateljice je, uz jasnu strukturu, na eksperimentiranju i improvizaciji, a glavna misao u izvedbi je prezentnost i fokus. U izlaganju ću predstaviti rad na predstavi *MaLoLu* koja je nastala iz želje i potrebe za stvaranjem prostora dječjeg istraživanja i slobode izražavanja. U procesu rada razmišljale smo i o odraslima koji dovode djecu na izvedbe. Ovakva iskustva jačaju vezu djece i njihovih odraslih (mama, tata, djedova, baka...), pružaju dragocjene trenutke, odvođe u izmišljene svjetove, opuštaju, na trenutke zaustavljaju vrijeme i brige. Predstava je prvotno namijenjena djeci od dvije do pet godina, ali se izvođenjem pokazalo da funkcionira za sve uzraste. Koristeći se glazbom kao polazišnom točkom stvaranja, pokretom, svjetlom i prirodnim materijalima, poput vune, drva i ugljena, autorice uvode djecu (i njihove odrasle) u svijet koji potiče istraživanje, maštovitost i kreativnost u igri. *MaLoLu* je multisenzorna, taktilna, muzička igra. Uključuje sva osjetila i potiče djecu i odrasle na interakciju i stvaranje.

MaLoLu je stvoren vodeći se igrom kao najvažnijom aktivnosti u životu djece pa tako i odraslih. Igra je njihov jezik koji obvezno u radu s njima moramo poznavati. Uključivanjem svih osjetila, omogućavanjem da umjetnost postane opipljiva igra, otvaramo neke nove staze kojima ruku pod ruku djeca i njihovi odrasli mogu nastaviti hodati i istraživati ih.

Učiteljski fakultet,
Sveučilište u Zagrebu, Zagreb
lucija.violina@gmail.com

Mario Kovač

Schmrtz teatar – kazalište ili bend?

Schmrtz teatar djelovao je aktivno od 1995. do 2000. godine u Zagrebu. Bavio se izvedbenim umjetnostima i reciklažom starih ideja o modernosti i političkom angažmanu kazališta. Od samog početka teme njihovih nastupa pitanja su ljudskih prava, kritika društva, moderni primitivizam i alternativni svjetonazori. Grupa nije imala definiranu hijerarhijsku strukturu ni stalnu postavu već je bila izrazito fluidna te često djelovala u *ad hoc* postavama. Korijeni njihova razmišljanja i rada mogu se naći u supkulturama pedesetih i šezdesetih godina prošlog stoljeća, pogotovo u grupama kao što su Living Theatre, Factory scena Andyja Warhola, The Fugs, DV8 ili Crass. Okosnica nastupa grupe su tzv. street art događanja u rasponu od klasičnog mediteranskog uličnog zabavljaštva (cirkuska umjetnost, divovske lutke, komedija dell'arte...) do radikalnijih akcija (krađa knjiga u knjižarama u sklopu akcije *22 posto*, egzorcistička akcija istjerivanja zlih demona iz zgrade HNK-a, *Millenium Marijuana March...*).

Istodobno, pod istim imenom i u istoj postavi, rade i kao glazbeni sastav te su izdali dva albuma (*Dr. Franjo Tuđman* i *Dvoglava beba*) za nezavisnu izdavačku kuću Slušaj najglasnije i treći, *Žena bez nozdrva*, za produkcijsku kuću Carpe Diem. Upravo takva dihotomija da unutar sebe nisu imali podjelu na „kazališnu“ i „glazbenu“ sekciju često je zbunjivala publiku i kritičare koji nikada nisu znali idu li gledati koncert, predstavu, performans ili hepening, no ustroj grupe bio je takav da često ni sami izvođači nisu do zadnjeg trena znali što će izvesti na pojedinom nastupu.

Kazališni redatelj, Zagreb
dadajihad@gmail.com

Ivana Bakal

Tradicionalni i inovativni pristupi u kostimografiji

Na temelju presjeka dugogodišnjih umjetničkih istraživačkih radova u području primijenjene umjetnosti i polju kostimografije i vizualnih umjetnosti, ukratko ću se osvrnuti na poetiku svoga umjetničkoga izričaja u klasičnom dramskom i glazbenoscenskom kazalištu, a potom ću se detaljnije posvetiti svojim samostalnim umjetničkim projektima vezanim uz istraživanje vizualnoga kazališta i usredotočiti se na vlastiti prinos oblikovanju drugačijeg i inovativnog pristupa kostimografiji koji nadilazi ograničenja jednoga medija. U tumačenju moga stvaralačkoga procesa dotaknut ću se inicijalnih predložaka u mom vizualnom kazalištu (slika, lutka, objekata i instalacija), različitih simboličkih koncepata te ideja vezanih uz poznate ženske figure iz svjetske i nacionalne povijesti i njihovih postignuća u borbi za afirmaciju ženskih prava, baziranja kostima na uporabi odbačenih i pronađenih predmeta, alternativnih te recikliranih i ekološki prihvatljivih materijala i, naposljetku, multimedijalnoga prikaza realiziranog tijekom izvedbe ili performansa kostima u suradnji s izvođačima. U interaktivnoj brainstorming radionici sa zainteresiranim sudionicima u kratkoj dramaturškoj priči, opisno ću kreirati dramaturgiju te vizualizaciju kostima.

Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki
fakultet, Zagreb
ivana.bakal@tft.unizg.hr

Sendi Bakotić

Kako radimo kolektivno?

Radimo skupno osmišljeno kazalište inspirirane osobno i politički aktualnim temama, a svakom novom predstavom sa suradnicima nanovo osmišljavamo metodologiju rada i istražujemo forme autorskog i dokumentarnog kazališta, pri čemu nam je etika neodvojiva od estetike. Kako radimo kolektivno, od autorskog tima do rada u zajednici, podijelit ćemo na primjeru predstava *Bakice* (2020) i *Cure* (2023), r. Tjaša Črnigoj, *Crna vuna* (2022), r. Olja Lozica i drugih. Objasnit ćemo kako osmišljavamo metodologije od teme do postupka, što obuhvaća proces (auto)etnografskog istraživanja i kako uključujemo aspekte koji naše kazalište prelijevaju izvan kazališta i utječu na živote ljudi uključenih u proces. Kolektiv je prije svega nastao iz potrebe za radom u uvjetima prijateljske potpore, empatije i igre, što ćemo, povezano uz izlagane metodologije, praktično dotaknuti u susretu grupe na konferenciji.

Patrik Gregurec

Kazališnost na filmu: Coenov *Macbeth*

U ovom ćemo izlaganju analizirati kazališne mehanizme filma *Macbeth* Joela Coena iz 2021. godine. Detektirat ćemo kazališne postupke koji su korišteni pri adaptaciji Shakespeareova *Macbetha* u film. Coenov *Macbeth*, koji je gotovo potpuno nezamijećen u kritici i teoriji, sjajan je primjer za određivanje i istraživanje *kazališnosti* filma, samim time i *kazališnosti* kazališta. Praćenjem međudnosa mehanizama kazališnog i filmskog prostora, jezika, glume i dramaturgije razložit ćemo stvaralačke metode svojstvene za dva medija u pitanju. Na kraju, korištenjem fenomenološke perspektive, pokušat ćemo pronaći najveću razliku, esencijalnu točku, u kojoj se dva medija, kazalište i film, razlikuju.

Dubravka Crnojević-Carić

Avanturizam kazališnog feminizma: teorijom i praksom

U izlaganju ću se baviti vlastitom dvojnomo teorijsko-praktičarsko kazališnom pozicijom, ovoga puta s naglaskom na radovima koji se bave drugačijim/ drugačijom i drugom/drugim te rezultiraju nizom teatrološko-znanstvenih tekstova, eseja i predavanja, ali jednako tako i nizom kazališnih predstava i izvedbi kojima je početna točka i feministička perspektiva i feministička epistemologija. U analizu će biti uključeno, što se izvedbi tiče, nekoliko različitih interpretacija *Vagininih monologa* i *Dobrog tijela* (Eve Ensler), predstava *20 pr(i/o)zora* o povijesti življenja Centra za ženske studije u Zagrebu, kao i izvedba na ulicama Zagreba *A tko joj je kriv?*. Osobiti naglasak je na procesu rada i izvedbi predstave *Bez rampe* u kojoj igraju žene s invaliditetom progovarajući, scenskim jezikom, ali i svjedočanstvima, o vlastitom erosu i seksualnosti. Bit će problematiziran i propitivan fenomen „aktivizma“ te teatarske prakse, ali i svrhe.

Akademija dramske umjetnosti,
Sveučilište u Zagrebu, Zagreb
dubravkacc@adu.unizg.hr

Korina Oltran

Od Arhive do 1518. – razvojne putanje Zadarskog plesnog ansambla

Ovaj rad analizira proces nastajanja dviju predstava Zadarskog plesnog ansambla – *Arhiviranje – tajni život umjetničke prakse* (2016) i *1518. (2023)* – kroz prizmu kreativnog rada, odnosa koreografa i plesača, radnih uvjeta te produkcijskih sličnosti i razlika. Poseban fokus stavljen je na osobno iskustvo autorice, koja je sudjelovala u obje produkcije: najprije kao plesačica u nastajanju, a poslije kao profesionalna plesačica. Usporedbom tih dviju predstava, rad pruža uvid u razvoj ansambla i radnih uvjeta tijekom sedmogodišnjeg razdoblja, istodobno istražujući kako se individualni umjetnički rast isprepleće s kolektivnim.

Samostalna istraživačica, Zadar
oltranko@gmail.com

Ivana Slunjski

Što gledamo dok gledamo izvedbu: prostorne dinamike i element slučajnosti

Izvedbeni prostor i prostor izvedbe nisu samo fizički okvir unutar kojega se scensko događanje odvija. Prepletanje stvarnoga i metaforičkoga, imaginativnog i mentalnog prostora, fizičkih sa simboličkim i društvenim prostornim dimenzijama diktira dinamiku događanja – njihov odnos stalno se transformira oblikujući naše doživljajno iskustvo. Dinamiku događanja, usto i fokus i percepciju gledatelja, mijenja i moment slučajnosti, preuzimajući ulogu u destabilizaciji uspostavljena značenja te potičući stvaranje novih semantičkih spona i reinterpretaciju cjelokupne izvedbe. Izlaganjem će se propitati supostojanje, preklapanja i odnosi stvarnoga i apstraktnog prostora u kontekstu izvedbe, slučajnost kao svojevrsan dramaturški element koji utječe na interpretativne pomake te pozicija gledatelja u konstruiranju prostora, potkrijepljeno uvidima u recentnu izvedbenu praksu.

Hrvatsko društvo kazališnih kritičara i teatrologa, Zagreb
is.danceresearch@gmail.com

Suzana Marjanić

Postajanje životinjom i pogled u lice životinje

Prema Deleuzeovu i Guattarijevu navodu u knjizi *Tisuću platoa*, upućujem na glumu Roberta De Nira u ulozi Trávisa Bicklea u filmu *Taksist* Martina Scorsesea gdje je u jednoj sekvenci filma, globalno poznatoj kao *You talkin' to me?*, preuzeo hod/pokret „kao“ rak (pištolji u „rakovskim“ rukama), pri čemu se nije radilo o imitiranju raka, već o tome, kako prenose Deleuze i Guattari, da se brzinom slike spoji *ono nešto* što ima *veze s rakom*. Kako navode – životinjom se *postaje* samo i jedino molekularno. Tragom navedenoga koncepta *postajanja životinjom* nadovezujem Milohnićevu postavku kako se u umjetnosti performansa izvođači *trude* biti životinje, dok u literarnom kazalištu „vrijedi konvencija, tabuizirani *prikriveni* dogovor, da su životinje“; „*prikriveni*“ dogovor koji dijeli gledaoca i glumca jest nevidljivi „četvrti“ zid. Upravo na primjeru navedene odrednice razmotrit ćemo nekoliko primjera izvedbenih stvaralačkih koncepata postajanja životinjom i korištenje životinjskoga lica kao *ogledala* (npr. Marina Abramović, videoperformans *Confession*).

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb
suzana@ief.hr

Mirko Ćurić

**Stvaralačke
metode
oblikovanja
programa
svečanog
otvorenja
Đakovačkih
vezova**

Darko Milas

Đakovački vezovi su manifestacija osnovana 1967. godine, a 2025. se održavaju 59. put. U sklopu manifestacije, koja se u prvom redu bavi očuvanjem i prezentiranjem baštine, od prvoga izdanja integriran je program svečanog otvaranja, koji izlazi iz folklornih okvira i možemo ga analizirati ponajprije putem njegovih performativnih učinaka, posebice od 2004. godine kada program svečanog otvaranja oblikuju Mirko Ćurić i Darko Milas. Program svečanog otvaranja od 1967. do 2004. godine rađen je po jednostavnom konceptu u kojem se izmjenjuju glazbeni brojevi, nastupi folklornih skupina, s govorenjem prigodnih stihova posvećenih Đakovu, Slavoniji ili Hrvatskoj. Takav se koncept pokazao nedovoljno atraktivnim tako da su programi svečanog otvaranja bili slabo posjećeni, a Hrvatska televizija odustala je od izravnog prenošenja jer je bilo riječ o repetiranju, ne samo istog modela, već i istog sadržaja. Od 2004. godine program se koncipira tako da je nadređen ostalim manifestacijskim programima. Tema dramske igre, svake godine nova, koja je inkorporirana u tkivo svečanog otvaranja, perpetuira se u svim sadržajima manifestacije, a autori otvaranja u kojem su uz dramsku igru sadržani protokolarni elementi, glazbeni i folklorni programi, ciljaju na perlokucijske učinke otvaranja/performansa istovjetne ili bliske učincima ostvarenim u ostalim programima manifestacije.

Nataša Gvozdenović

**Stvaralačka
metodologija
festivala
eksperimentalnog
teatra
- Deziré
Central
Station**

Ovaj rad istražuje stvaralačku metodologiju regionalnog kazališnog festivala Deziré Central Station, koji se već desetljeće i po održava u Subotici pod umjetničkim vodstvom redatelja Andraša Urbana. Festival, prepoznatljiv po svojoj multikulturnoj inkluzivnosti i eksperimentalnom pristupu, predstavlja jedinstveni model povezivanja suvremenog kazališta s lokalnim i regionalnim kontekstima. Fokus istraživanja je na konceptualizaciji festivala kao umjetničke zajednice koja nadilazi tradicionalne okvire te na analiziranju metoda selekcije, režije i participacije koja omogućava spontanu, ali dobro organiziranu dinamiku događaja. Urbanov inovativni pristup, koji festival režira kao kazališnu predstavu, obuhvaća inkluzivno uključivanje glumaca i publike, čime se formira jedinstvena kulturna platforma. Rad također razmatra faktore koji pridonose dugovječnosti i prepoznatljivosti festivala, uključujući strukturu i posvećenost tima, kvalitetu umjetničkog izraza i integraciju suvremenih društveno-kulturnih tema. Poseban je akcent na doprinosu festivala razvoju publike i formiranju zajednice temeljene na međukulturnom dijalogu i kreativnoj razmjeni. Analizom lokalnih i globalnih trendova, rad se osvrće na važnost festivala Deziré Central Station u širem društvenom, estetskom i političkom kontekstu. Na taj način se istražuju njegove mogućnosti za redefiniranje umjetničkih paradigmi i njegovi izazovi u uvjetima suvremene kulturne politike.

Samostalna istraživačica, Novi Sad, Srbija
ngvozdenovic17@gmail.com

Petra Jelača

**Dokumentarni
materijal kao
polazište za
nastanak nove
izvedbe**

Primjer nastajanja predstave *skup: igre*, autorskog projekta Saše Božića iz 2012. godine, nastalog u koprodukciji Dubrovačkih ljetnih igara i Art radionice Lazareti iz Dubrovnika, u kojemu sam sudjelovala kao dramaturginja, bavio se tematiziranjem poroznosti sjećanja na kazališnu predstavu kao polazišta za stvaranje nove izvedbe. Dokumentarni videomaterijal najmanje govori o sjećanju građana na legendarnu predstavu iz povijesti Dubrovačkih ljetnih igara, više o nepouzdanosti sjećanja kao takvog, nastajanju mita koji se transgeneracijski prenosi, a najviše govori o nekadašnjem, danas nepostojećem suživotu grada i festivala. Potencijal dokumentarnog videomaterijala kao generatora novih suvremenih izvedbi te proces nastajanja takve izvedbe predmet je ovog izlaganja, te mogućnost sličnih praksi arhiviranja sjećanja građana na suživot grada i festivala u ostvarivanju danas gotovo nepostojeće, a nekoć karakteristične dubrovačke kazališne ambijentalnosti.

Samostalna istraživačica, Zagreb
jelacapetra577@gmail.com

Anica Vlašić-Anić

Kuglaglumišna metodologija mekane est/etizacije ulice

Svaku uličnokazališnu predstavu Kugla glumišta možemo promišljati kao jedinstveni interteatralno-palimpsestni *spectaculum* „mekane“ est/etizacije ulice. *Spectaculum* kojim je istodobno obogaćivan i repertorij est/etizacije izvedbenih metod(ologij) a (ne)izvedivosti i ne/izvedbenosti *svačega za smisao i ne/smisao svega* (D. Aleksić: „Glazba svačega za smisao Svega. Dadaizam“, *Zenit* 1921: 6). Pri/vidna jednostavnost žanrovskih oblika njihove „kao-da“ pučkokažališne ne/posrednosti šarmantno je ne/pronično zasićivana ne/umjetničkim modusima posredovanja visokoestetiziranih sadržaja. S polazištem u stvaralačkom načelu *kolektivnog autorstva*, d/oživljavane u svijesti gledatelja kao *san i čudo* (H. Klunker, „Wunder gibt es nie genug“, *Theater heute* 12, 1978), sve su te „predstave ... od ovoga svijeta“ kreirane kao plemenito kuglaglumišno „*biti kazalištem*“ (B. Matan, *Gordogan* br. 1, 1979).

Samostalna istraživačica, Zagreb
anicavlasicanic@gmail.com

Katja Šimunić

Kolaborativne stvaralačke metodologije Barbare Matijević i Giusepea Chica u interakciji s digitalnom kulturom

Izvedbena umjetnica Barbara Matijević 2007. godine započinje suradnju s autorom Giuseppeom Chicom, što rezultira njihovom prvom zajedničkom predstavom naslova *I am 1984* (2008). Kontinuirano nastavljaju kolaborativni rad predstavama: *Tracks* (2009), *Forecasting* (2011), *I've Never Done This Before* (2015), *Our Daily Performance* (2017), *Screenagers* (2019), *Screenagers 2* (2022) itd. Njihova umjetnička metodologija usredotočena je na utjecaj digitalne kulture na pripovijedanje i izvedbu razvijanjem različitih oblika auto-fikcionalnih predstava, izvedbenih predavanja, audioizvedbi, instalacija i interaktivnih projekata. Njihovi su radovi odigrani u više od trideset i pet zemalja Europe, Azije i Latinske Amerike, u mnogobrojnim kazališnim i plesnim prostorima, na filmskim festivalima, u umjetničkim galerijama, muzejima. Najnovijom predstavom naslova *Slipstreaming* (2024) u svoj rad uključuju dijalog s umjetnom inteligencijom. Kolaborativni radovi Barbare Matijević i Giusepea Chica predstavljaju intenzivno inspirativnu podlogu za promišljanje kako u akceleriranom digitalnom dobu dinamizirati istraživačka pitanja o izvedbenosti, načinima stvaranja i memoriranja.

Samostalna istraživačica, Zagreb
katjasimunic@yahoo.fr

Iva-Matija Bitanga

Odjel za medijski dizajn, Sveučilište Sjever,
Koprivnica
imbitanga@unin.hr

Rad u kreativnom partnerstvu

Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku,
Sveučilište u Osijeku, Osijek
leo.vukelic@gmail.com

Leo Vukelić

Iva-Matija Bitanga i Leo Vukelić, likovni umjetnici, žena i muž, suradnici koji ponekad propituju odnose i tko je tko u složenom procesu rada u zajedničkim projektima scenografije i kostimografije u kazalištu. Možemo li prepoznati kada je to plodonosna kreativna suradnja, a kada nadilaženje frustracije i traženje najpovoljnijih rješenja u nužnim kompromisima. Iva-Matija Bitanga u kazalištu se našla za vrijeme studija 1996. godine, a od 2002. pridružuje joj se i partner Leo Vukelić u početku kao pripomoć, a ubrzo kao ravnopravan partner. Zajedno od tada surađuju, povremeno se odvajajući, mijenjajući zaduženja i funkcije na projektima.

Proces kako se razvijala ta suradnja, rast i zajedničko učenje, pokušat ćemo prikazati analizom više od dvaju desetljeća zajedničkog bavljenja likovnim oblikovanjem u kazalištu. Primjerima realiziranih predstava i projekata gdje umjetnost ponekad uspijeva nadići suštu primjenjivosti, ali češće ipak to umijeće samo primjereno posluži kazališnoj svrsi.

Olja Lozica

Kako razvijati autorstvo i njegovati autentičnost

Kao autorica u izvedbenim umjetnostima, svoj umjetnički izraz ne gradim samo tehničkom vještinom već dubokim razumijevanjem scenskog jezika i procesa stvaranja. Moje iskustvo u radu sa studentima pokazalo je koliko je važno da prije nego što preuzmu autorsku odgovornost, prođu sve stupnjeve glumačke edukacije – od osnovnih glumačkih radnji, preko rada na dramskom tekstu do oblikovanja lika i karaktera. U Laboratoriju režije, kolegiju koji vodim na Akademiji primijenjenih umjetnosti u Rijeci, studenti preuzimaju sve autorske pozicije: osmišljavaju koncept, razvijaju dramaturgiju, pripremaju izvedbeni tekst, oblikuju svjetlo, postavljaju scenu, montiraju zvuk i video, organiziraju probe, kreiraju scenografiju i kostimografiju te vizualni identitet predstave. Da bih ih usmjerila prema kritičkom i kreativnom promišljanju vlastitog autorskog rukopisa, koristim se metodološkim alatima poput pisanih upitnika koji ne samo da strukturiraju proces već i potiču maštu i autentičnost izraza. Ova metoda omogućuje studentima da izađu iz interpretativnih okvira i uđu u stvaralački proces s jasnoćom, odgovornošću i autentičnom umjetničkom vizijom.

Organizacija skupa:
Hrvatsko društvo kazališnih kritičara i teatrologa
Amruševa 19/III, 10000 Zagreb

Hrvatsko narodno kazalište Split
Trg Gaje Bulata 1, 21000 Split

Organizacijski i programski odbor skupa:
Hrvatsko društvo kazališnih kritičara i teatrologa
dr. sc. Višnja Kačić Rogošić, Odsjek za
komparativnu književnost Filozofskoga fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb (predsjednica odbora)
Ivana Slunjski, predsjednica Hrvatskoga društva
kazališnih kritičara i teatrologa, Zagreb
dr. sc. Martina Petranović, Odsjek za povijest
hrvatskoga kazališta Hrvatske akademije znanosti i
umjetnosti, Zagreb
Kim Cuculić, Novi list, Rijeka
Gordana Ostović, Hrvatski radio, Zagreb

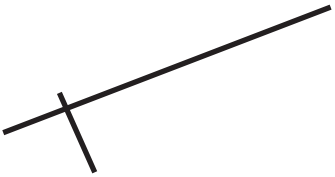
Hrvatsko narodno kazalište Split
Vicko Bilandžić, intendant Hrvatskog narodnog
kazališta Split
Ivan Penović, ravnatelj Drame Hrvatskog narodnog
kazališta Split

Skup se održava uz financijsku potporu
Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske
i Grada Splita

Nakladnik: Hrvatsko društvo kazališnih kritičara i
teatrologa, Amruševa 19/III, 10000 Zagreb
Za nakladnika: Ivana Slunjski
Grafičko oblikovanje: Mia Štark
Tisak: Kolding

ISBN 978-953-50366-2-3

HDKKT

ISBN 978-953-50366-1-6